

ТМ	Г. XXXII	Бр. 1	Стр. 245 - 246	Ниш	јануар - март	2008.
----	----------	-------	----------------	-----	---------------	-------

Приказ дела
Примљено: 17.12.2007.

Ђокица Јовановић

ГОРКА НАДА БЕЗ ИЛУЗИЈА*

Роми живе ту, у суседству. Непосредном. Живе овде више од осам векова. Дуже од 300.000 дана. И, о њима се скоро ништа не зна. А, оно што се уобичајено сматра знањем, познавањем Рома је, углавном, саткано од лажних уверења – предрасуда. И то, ружних, увредљивих.

Мали, али добар допринос знању о Ромима је фотомонографија Ђузепе Салерна, "фотографа по животном позиву". Предмет његовог интереса су "људи и куће Европе, маслине Тоскане", Роми, људи из Африке... Сет фотографија о Ромима у Србији још једном (по ко зна који пут) износи истину о људима одбаченим, сабијеним на маргине друштвеног живота, у хитимичан заборав...

Књига је опремљена предговором и брижљиво изабраним стиховима песника Рома и стиховима посвећеним Ромима. О томе се побринуо Божићар Јакшић, социолог и истраживач ромског живота и културе. Све текстове на ромски је превео Рајко Ђурић, а на француски је превела Маја Бајић.

У неколико целина (*Свакодневни живот, Магија тона, За једнаке шансе – образовање, Велики ромски празник – Бибија, Рад – од традиционалног до модерног*) уметничка фотографија уводи гледаоца/читаоца у саму унутрашњост ромског живота. Гледамо и читамо о неимаштини, усамљености, грчевитој борби и нади, о жељи да се путује друмовима тамо где увек и изнова путују њихови снови... Са ових фотографија са осмехом на нас гледају очи девојчица и дечака, њихових мајки и очева, баба и дедова... испред нахерених кућерака или иза искошених прозора.

Ако се пажљиво погледа било која фотографија утисне се у сећање један важан и јак утисак – Роми гледају у читаоца са тих фотографија и из њихових стварних живота без имало прекора и љутње за сав чемер и тугу којима их штедро "дарују" многи који живе међу нама.

Но, ако опет погледамо пажљиво те људе у њиховој свакодневници, видећемо и ово – како се живе сасвим обични, свакодневни животи. Деца у школи. Ковач посвећен свом занату. Људи на крову поправљају кућу. Мајка и дете се смеју...

djole@junis.ni.ac.yu

* Giuseppe Salerno, *O Realiteto thaj o pačape e Romengo an Serbia / Stvarnost i nade Roma u Srbiji / Réalité et espoirs des Roms en Sebie* (fotomonografija), Švajcarska agencija za razvoj i saradnju i Francuski kulturni centar, Beograd, 2006.

И, погледајмо још једном, по трећи пут. Поезија. Не само стихови, који прате скоро сваку фотографију и не само стихови као посебне целине, већ горка нада без илузија. Одвајкада путници, аристократи на друмовима, освајачи пространстава, ветрова и ваздуха, песници коју поезији служе музиком, несебични и добронамерни према незнанцу... Роми се и сада надају путовању, тајни и слободи које за њих чувају стари, само њима знани, друмови. Желе још један, нови почетак, онако како пева Рајко Ђурић: "Стварај Боже! / Себе самог испочетка створи!" и онако како пева Трифун Димић: "О како су лепо друмови којима никада нећемо проћи."

Све ово, о чему сам рекао по коју реч, на бољи, лепши, на опор и истинит начин стоји у стиховима (редом, како су у књизи дати) Рајка – Ранка Јовановића, Мехмеда Шаћипа, Алије Краснићија, Предрага Јовичића, Десанке Ранђеловић, Шабана Бајрамовића, Слободана Берберског, Јована Николића, Гордане Ђурић, Кадрије Шаиновић – Лике, Мирослава Михајловића, Трифуна Димића, Рајка Ђурића, Руждије – Русо Сејдовић, Владимира Куприна.

На крају, препоручујем читаоцу ову књигу стиховима Јована Николића, објављеним у њој.

Завет

Сина ако икад добијем
 Са мајчине сисе право у кавез иде
 Хранићу га живим месом
 Уместо играчака
 Унећу му шумске звери
 Нек се њуше
 Нек се кољу
 Нек научи њихов језик
 И
 Кад мечку напаствује
 Биће спреман за невесту
 Кад курјаку кичму сломи
 Знаћу да ми труд не беше узалудан
 Кад одгризе чедо
 Моју руку што га храни
 Пустићу га међу људе.